Nieuwstadt tussen twee volkstellingen (1796-1947)

Over Bewoners, Behuizingen en Beroepen

door Martin Cleven

Hoe het begon

Zo tegen het einde van de 18e eeuw raakte onze zuidelijke landstreken in handen van de Franse legers. In oktober 1795 werd het departement van de Nedermaas, met als hoofdstad Maastricht, ingesteld en dan aan de Franse Republiek toegevoegd. Spoedig erna volgde nog het departement van de Roer. Beiden werden ingedeeld in z.g. kantons. Samen met de plaatsen Echt, Stevensweert, Ohé en Laak, Maasbracht, Posterholt, Montfort, Roosteren, Obbicht en Papenhoven maakte Nieuwstadt deel uit van het kanton Echt en behoorden toe aan het departement van de Nedermaas. Het dorp was nochtans, als een enclave, gelegen binnen het departement van de Roer.

Volkstelling 1796

Dan, op grond van een besluit van de Franse Nationale Conventie, werd in 1796 een volkstelling gehouden in het Limburgse land. De registratie hiervan is, in de vorm van lijsten, bewaard gebleven en dankzij dit feit weten we dus "wie waar woonde" toentertijd in Nieuwstadt. Ze bevatten de samenstelling van de gezinnen met naam en leeftijd van alle gezinsleden van 12 jaar en ouder, en het aantal kleine kinderen beneden de 12 jaar. Ook het beroep of de bezigheid, alsmede de woonplek staan in deze registers vermeld. Op basis van Franse wetten werd vanaf 1796 de burgerlijke stand ingevoerd. Om te beginnen dienden registers van kerkgenootschappen (dopen, trouwen en begraven) als grondslag.

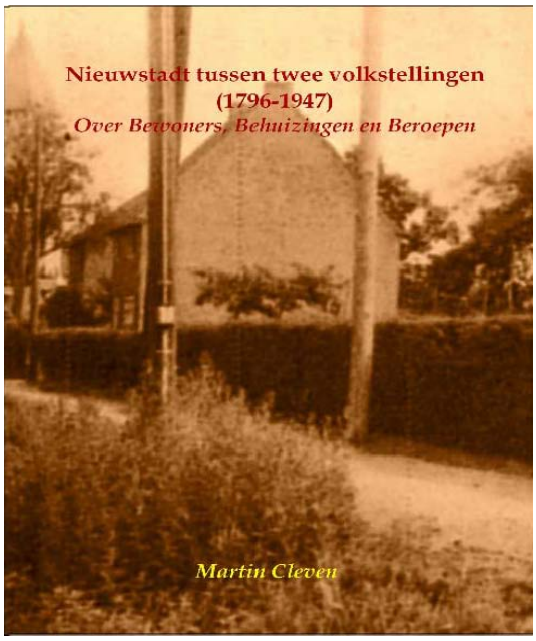

Bewoners

Dit boek bevat verder een overzicht met de gezinnen (één hele generatie) van de getelde personen in Nieuwstadt, incl. de biografische en demografische gegevens, zoals o.a. ook beroepen. De bevolking is gegroepeerd naar ieder zijn woonplek (de straatnaam). De [nummers] van alle getelden corresponderen met de originele tellijsten van 1796. Hiermede is het, voor de stamboomonderzoeker, moeilijke tijdperk tussen de z.g. Doop-, Trouw- en Begraafregisters (DTB) enerzijds en de Burgerlijke Stand (BS) anderzijds nagenoeg overbrugd door deze gegevens.

Behuizingen

Aan de hand van de kadastrale gegevens van Nieuwstadt en van functionerende bevolkingsregisters is de eigendomssituatie vastgelegd van de bewoners en hun behuizingen van ruim veertig jaren later (± 1840). Met een uitloop naar einde 19e eeuw volgt er nog een globaal overzicht betreffende beroeps- en bevolkingsgegevens, de bevolkingsaanwas en het woningbestand. Foto's van enkele oude bewoners en hun behuizingen (uit familie-archief van de auteur) gaan vooraf aan het laatste hoofdstuk; de openbare gegevens van de volks- en beroepstelling die in het midden van de 20e eeuw (1947) werd gehouden.

Beroepen

Veel bewoners van Nieuwstadt werkten (1796) als arbeider (travailleur) of in de landbouw (cultivateur, laboureur). Er waren middenstanders zoals winkelier (boutiquier), herbergier (cabaretier), visverkoper (poissonier) en drankstoker (distillateur). Ambachtslieden als timmerman, hoefsmid, wolspinner (charpentier, maréchal ferrant, fileur de lame). Dienstverleners zoals kleermaker, klompenmaker en schoenmaker (tailleur, sabotier, cordonnier). Pastoor, kapelaan en koster (curé, chapellain, marguillier) ontbraken niet. En evenmin de veldwachter (gard de campagne). Met naam en woonplek staan allen vermeld. Anoniem zijn de lijsten van 150 jaar later (1947), maar niettemin interessant door hun gedetailleerdheid.

Volks- en Beroepstelling 1947

Naast werkkring en beroepen, waaraan grote aandacht wordt besteed, tonen de overzichtstabellen ook andere demografische gegevens als leeftijd, herkomst, geslacht, burgerlijke staat, godsdienst, etc. van de totale bevolking van Nieuwstadt. De familienamen die bij de volkstelling van 31 mei 1947, door de inwoners werden gevoerd worden hier ook systematisch opgesomd. De gegevens ontleend aan het "Nederlands Repertorium van familienamen" tonen óf en hoeveel bepaalde namen er voorkwamen.

(uitg. Roermond-2009; 82 p.; geïll.; 21x28 cm)

Bovenstaand boek maakt deel uit van een drieluik over Nieuwstadt. Hieronder de 2 andere uitgaven.

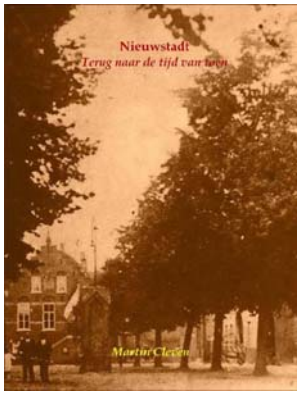

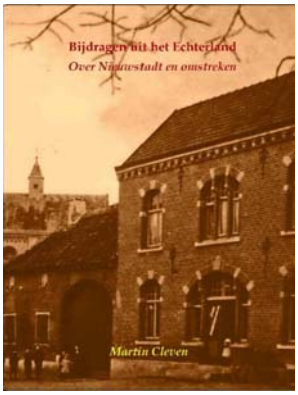

Nieuwstadt

Terug naar de tijd van toen

De auteur schetst hier een historisch beeld uit vroegere jaren, aan de hand van "foto's uit de oude doos", van haast vergeten dorpstaferelen, gedenkwaardige gebeurtenissen, markante gebouwen, verdwenen huizen, oude straatjes, befaamde dorpsbewoners, etc.

(uitg. Roermond-2009; 58 p.; geïll.; 21x28 cm)

Bijdragen uit het Echterland

Over Nieuwstadt en omstreken

Een bundeling van interessante artikelen Nieuwstadt en omstreken betreffende, die de auteur bij eerdere gelegenheden schreef in het gelijknamige tijdschrift van de Heemkundekring "Echter Landj".

(uitg. Roermond-2009; 82 p.; geïll.; 21x28 cm)